

Национална расна хигијена.

Сврха овим ретцима је узротно упознати наше интелегентније групове о садржини и значају националне расне хигијене, као о једном врло важном фактору у борби на цивилизацију и просвету једне нације. Градио је подијелно прегледа расу у пет глава: 1. важност и задатак расне хигијене, 2. теорија о насељу, 3. расне болести, 4. расна хигијена и 5. национална еugenика*).

1. Важност и задатак расне хигијене.

Медицинске и остале биолошке науке достигавши прилично високи степен свога развоја ставиле су се у службу човјечанства, да му помогну савлађивати и сводити у најјесни праван његово органско развиће. Биолошке науке постале су тим важан подупорањ социологији, без којих ова управо није ни могућа. Тим је и расна хигијена као биолошка наука постала важан фактор у животу једне нације односно државе.

У силној и великој борби, која се водила и која ће се водити ниједном, у тој борби човјек са човјеком, човјек против природе, државе против државе, народа са народом и раса са расом побјеђивали су и побјеђиваће увијек они, који су тјелесно и душевно били кречни, снажнији. Треба дакле имати на уму тај историјско-биолошки факат, да је борба народа, држава и раса свршавала побједом онога, који је био тјелесно и душевно јачи, па да одмах искочи важност расне културе једнога народа по начелима и захтјевима расне хигијене. То налаже нагон за самоодржањем народа као цјелине, као и тежиња за усавршавањем и хегемонијом, то налаже државни разум, јер је први и главни задатак државе осигурати здравље нације, а интерес државе је подићи отпорну односно обранбену снагу држављана.

Национализам, као један од главних чинилаца данашњег доба и данашњег друштва, заговара неумитно расно култивисање нације по захтјевима расне хигијене. Расна култура је основна на којој се подиже једна велика нација духом и тијелом јача. И у нашим приликама и на нашем географском терену остаће побједник она нација, која буде прва схватила и сврсела начела расне хигијене. То је најјаче оруђе у борби народа, јер је с једне стране снажно обранбено средство, а с друге стране добро подлога за сузбијање и покоривање других народа. У утакмици народа хегемонију задобија тијелом и духом јачи, јер се народ дижу и падају, задобијају надмоћ и губе је према дјелану и опадану душевне и тјелесне премоће.

* У овом броју третираћемо само прва три одјелка, а у наредним остале одјелке.

Kad je rasno kultivisanje u interesu nacionalne ideje, onda je ono i postulat patriotizma, ne onog sentimentalnog, formalističkog patriotizma, nego pravog modernog patriotizma, koji treba kod nas tek odgajati, a to je patriotizam, koji dovodi u vezu personalni interes sa nacionalnim dužnostima, gdje se načini života pojedinaca udružuju i dovode u sklad sa dobrotom i napretkom nacije i rasne kulture.

Ta važnost rasne higijene po naciju i po državu pokazuje nam koliko moraju biti upućeni u toj stvari oni, koji upravljaju odnosno vode jedan narod, jednu državu, naročito pak državljani. Rasna i socijalna higijena duboko zaspijeća u sam državni život, tako da i obrazovanje državljanika za povijest, kao i političara, iziskuje ne samo studiju filozofije, historije i nacionalne ekonomije, nego i opsežnu studiju bioloških faktora, naročito rasne higijene, kao nauke koja pokazuje u čemu se sastoji vrhunac i sposobnost jednog naroda i kako jedan narod postaje tjelesno i duševno jak.

Divje najvažnije stvari u državnom životu zakonodavstvo (naročito socijalno) i porezni sistem stoje neosporno u tijesnoj vezi sa rasnom odnosno socijalnom higijenom, te je i potrebno da se sprovede prema načelima i zahtjevima rasne odnosno socijalne higijene. U tome pravcu i u tome smislu u izgledu su velike reforme u današnjem državnom životu, ali koje nisu moguće dok državljani ne budu dovoljno obrazovani u duhu bioloških faktora, pa da uzmognu схватити и уважити замашај и сврху расне хигијене.

Jedna znatna prepreka metodima rasne higijene, koji bi imali da ograniče личну слободу у оној мјери, у којој је ограничена и у другим правцима нпр. у правном схватању, јесте данашња псеудохуманост, која је много допринијела, што су поједине данашње расе односно нације ослабиле и постанчале. Jedno начело националне еугенике да слаби и дегенерисани не остављају за собом порода постулат је расног чишћења, расне културе. Тај захтјев не мора узети облик какве драконске мјере или облика шпартанског обичаја уништавања слабуњаве дјеце, али се он не може сложити са лажном хуманošћу данашњег друштва. Данашњи властодршци и државници мирне душе доуштају и наређују, да се политички преступници стрјељају, прогоне из домовине и затварају. То данашња хуманост доушта, а не би можда допустила, да се забрани наслеђено (хередитарно) отргерећеним, дегенерисаним индивидуама рађати болесну дјечу. Рађање дјеце уима данас држава као приватну ствар, ма да је то глас оца, која се тиче нације и државе, јер болести и де-

генерирани (алкохолици, богалџи, луђе итд.) не само што слабе нацију и државу, него обично падају на терет друштва. Таку хулашност одшта је потребно реформисати. Овећај и добротност мора се свести у границе развића расне снаге, а не омије водити националном опадању и дегенерисању.

Биолошки принцип „природног одабирања“ показује нам да се је и сама природа побринула за усавршење и здравље расе одбацивањем неподобних, а умножавањем крвних индивидуа. Унутарњи смисао „природног одабирања“ јесте чишћење расе. То је подлога и задатак и расне хигијене. Она хоће да рационално подупре тај биолошки закон природног одабирања, да свјесно спроводи култивисање расе.

Расна хигијена заједно са националном еугеником није баш новодонашњег доба. У историји има доста примјера, који показују да се је и прво на то помислило и на том радило. Још Платон говори о „чишћењу државе“, које би се постигло искључењем неподобних у колоније. Шпартанци су мислили чистити расу напуштањем болешљиве дјеце. Нерационално и без научно подлоге. Тек развићем биолошких наука може се то вршити на подлози науке.

На жалост данашња цивилизација станила се донекле у опрећност са расном хигијеном. Данашње социјално стање уништило је природно одабирање, које врши чишћење расе. Социјални поредак данашњег друштва омогућава расно болесним, неподобним, дегенерисаним оплођавање и множење исто тако, евентуално и лакше, него ли најспособнијим и најздравијим. Добар мираз највећи је непријатељ природног одабирању. Све те ствари има да регулише и у границе биолошких фактора да сведо расна хигијена. Сврха њезина је чишћење и култура расе. Да то постигне има два пута на располагању: Један је социјалног законодавства а други опћом културом, подизањем расне свјести и модерног патриотизма. Оба су пута важна, али је овај други дуготрајај, те првоје припада на данашње доба већа важност. Опширније о том говориће се у задње двије главе.

2. Теорија о наслеђу.

Под наслеђем разумјевамо преношење најразноврснијих својстава (биолошких, патолошких, тјелесних и душевних) са родитеља на дјоцу, односно са предака на потомке путем очевог и материног сјемена, другим ријечима путем оплођавања. Расне болести нису ништа друго него наследне односно урођене болести, које се преносе путем сјемених ћелија с кољена на колена. Расна хигијена, која има задатак да испитује и спречава то

rasne bilnosti, stoји данас у тјесној вези са теоријом о наслеђењу, другим ријечима теорија о наслеђењу чини такође саставни дио расне хигијене, зато је и потребно, кад се говори (о расној хигијени, узимати се и са овим загонетним биолошким проблемом.

Даласко би нас одваљо кад би смо хтјели на овом мјесту расправити оно питање у цијелом обиму његову, нада би, хтјели о свима још неизнатаним и неутврђеним тачкама теорије о наслеђењу говорити или се упуштати у излагање аргумената и контрааргумената о појединим питањима. То није сврха ових редака. Овдје ћемо измијети најважније колико-толико утврђене чињенице теорије о наслеђењу, нарочито оне, које су од интереса за расну хигијену изјављујући потпуно метафизичку страну овог проблема. Њихово се поглавито емпиријских, експериментима поткирјених факата.

Сталацим мушке сјемене ћелије (сперматозои) и женске сјемене ћелије (овулум) у једну јединствену ћелију постаје клина или зачетак, па кога се развије цијели организам биљни или животињски. Обје сјемене ћелије, као и продукт њихова спајања, јесу, слободним оком невидљива, тјелалица, а то су органске најмање јединице, ћелије. Из такве једне микроскопски малене ћелије развије се цијели организам човјека односно животиње. У тој микроскопској ћелији предвиђена су сва својства и особине тјелесне и душевне организма, који ће се из ње развити. У њој се већ налази подлога не само за све особине соматичке, него и за цијели комплекс душевних особина и својстава, која се преко сјемених ћелија преносе с кољена на кољено, са родитеља на дјецу, односно са предака на потомке. Има ли љешнег примјера са величанственост и тајанственост Мајке Природе! Тај факт је уједно довољан, па да се разумије, колика тежоба лежи у испитивању проблема о наслеђењу, проблема, који је свакако један од најтежих и најзагонетнијих биолошких проблема.

Шта је носилац наслеђа у сјеменим ћелијама? Да ли ћелијана протоплазма или ћелијана језгра, или пак обоје заједно? Многе чињенице иду у прилог језгри сјемених ћелија, тако да неки аутори говоре о „моноподу наслеђа“ језгре т. ј. да је једино језгра сјемених ћелија носилац наслеђа при зачећу. Друга факта доказују омет да у наслеђењу судјелује такође и протоплазма сјемених ћелија. Ствар неријешена, која је у осталом чисто научне вредности, те за нашу тему без значаја.

За расну хигијену од много већег интереса је питање да ли су обе ћелије сперматозои и овулум т. ј. мушка и женска ћелија у наслеђењу потпуно еквивалентне. Ваљност тога огледа се и пр. у питању да ли је за потомство нијанство онево описије

od njezinstva materina, ali je obije jednako opasno. Naжалост ни ово питање није до краја ријешено, и ако статистика и многа експерименти показују, да се дегенерација животног система код потомства појакљује много чешће и сигурније ако је мати одана пићу, или ако је зачеће настало у наштом стању очеву.

Има аутора и за и претња еквивалентности мушке и женске сјемене ћелије. Из тих доказа и протудоназа могло би се закључити, да је за наслеђе особина врсте (генуса) одлучна женска сјемена ћелија (ооцитум) — у томе дакле нису обје сјемене ћелије еквивалентне, док су у наслеђу индивидуалних особина суштина еквивалентне. То је само навлази постављена тврдња, која стоји донекле у противности са правилом преваљенције, као што ћемо касније видети.

На досад реченог може се увидити како је мучно решавање проблема о наслеђу већ и због тога што још нису довољно пронађени и утврђени методи и путеви којима би се испитивање кренуло. Зато још увијек имају велике вриједности емпиријски стечени резултати из простог посматрања природе и статистичког материјала. Тако уживају још и данас велико уважење т. зв. Мендлова правила, која је још седамдесетих година доставио августинац Грегор Мендл, а која имају велику теоријску и практичну важност.

Мендлово правило преваљенције (надвлађивања) показује да код наслеђа нису подједнако заступљене обје стране, које се оплођују, него извесна својства једне или друге стране преваљују, доминирају код десценције. Наслеђено својство зове се доминирајуће, које се протеже само на соматичне, али не и на сјемене ћелије, као што ћемо касније видети. На пр. код укрштавања грашак са црвеним и бијелим цвијетом установио је Мендл да у првој генерацији преваљује само црвена боја, јер код прве генерације појави се грашак само са црвеним цвијетом. Али ако се даље култивира овако добивени бастард-грашак са црвеним цвијетом, појаве се већ у другој генерацији и примерци са бијелим цвијетом. Својство бијелог цвијета остало је дакле у првој генерацији притајено, л а т е н т н о, док је својство црвеног цвијета преваљирало. Правило преваљенције потврђено је и безбројним експериментима код животиња, нарочито Ханеовим (Нааске) покусима са јављеним мишевима „играчима“ и обичним мишевима гдје се показало обично грчање као доминирајуће, а играње као латентно својство.

Друго Мендлово правило је правило добе т. ј. код првог примјера са грашком црвеног и бијелог цвијета показало се да се код даљег култивирања прве бастардне генерације у

poslijem generacijama pojavljuje uvaiek tri puta toliko crvenih kolonija bijelih gramina. Dakle među vrstama gramina crvenog i bijelog cijijeta vlada proporcija 3 : 1.

Oba ova pravila vrijeđe i kod t. zv. *intermedijarnog nasljeđa*, gdje kod ukriřavanja raznih vrsta ili rasa ne prevlađuju pojedine osobine jedne ili druge strane, nego dominira smjesa obojih osobina. Tako na pr. kod jedne vrste meksikanke i konkite biljke Jalapeo crvenog i bijelog cijijeta, kad se među se oplode, prva je bastardna generacija ružičaste boje (smjesa crvene i bijele), a tek u kasnijim generacijama pojave se opet vrste čisto crvenog i bijelog cijijeta.

Šta je uzrok i šta odlučuje kod pravila prevladienije, još je potpuno nepoznato, te se ovdje ne možemo unuštati u razmatraња raznih mišljenja.

Kao što smo gori vidjeli, na suprot dominirajućim svojstvima, koja se odmah u prvoj bastard-generaciji manifestiraju, druga opet svojstva jednog ili drugog roditelja ostaju prikrivena (*latentna*), koja tek kasnije u daljnim generacijama izbiju na površinu. Ta latentna (recesivna) svojstva prelaze putem sjemenih ćelija s generacije na generaciju, da se tek kod pojedinih decedentata manifestiraju. Ta latentna svojstva mogu da neprijetno pređu nekoliko generacije i tek kod povoljnog ukriřavanja, koje djetuje kao nadražaj, da opet u kasnoj decedenciji izbiju na površinu. Te pojave poznate su pod imenom *atavizma*.

Atavizam je dakle manifestiranje latentnih svojstava dalekih predaka. Ta svojstva: bilo kakve tjelesne osobine, bilo velike duševne sposobnosti, i vršine ili pak izvjesne bolesti mogu da preskoče nekoliko generacije, to da se pojave tek u kasnijim generacijama (*Atavizme*). To se ukazuje naročito kod ukriřavanja raznolikih rasa, a tumači se biogenetičkim zakonom, da svako biće u svom individualnom razviću mora tako reći proći kroz stanje svojih predaka. Tako se otežava naglo razviće, vraćajući se nazad u prvobitno stanje.

Jedno vrlo važno pitanje u problemu nasljeđa, osobito važno za rasnu higijenu, jeste pitanje *nasljedstva stečenih svojstava* t. j. da li su nasledne osobine, koje su pojedine individue u svom životu stekle ili zadobile, da li se dakle i takove osobine, koje su ponikle istom kod pojedinih individua mogu nasljedstvom prenijeti na potomstvo?

To je pitanje bilo sporna, može se reći, neprijeporna. Prirođoslavnici i lekari smatrali su to pitanje od Lamarcka i Darvina kao nešto sasvim obično, jer se i nauka Darvinova o

postanku vrsta, o prilagođivanju, daleko i cijeli nakon evolucijske osnova na pretpostavci da su nasljedne i one osobine i svojstva, koja su pojedine individue u toku svoga života zadobile odnosno stekle, koje se, naravno, tek u toku mnogih generacija, protipostavljajući jednake okolnosti, postepeno sve jače manifestiraju dok ne postanu stalna osobina. Tek istupom Vajsmannovim (Weismann) postalo je to pitanje spornim. Vajsmann je kategorično na osnovu eksperimenata poricao da su stечene osobine pojedinih individua nasljedne, te je postavio novi nauk o kontinuitetu sjemenne plazme t. j. da je plazma sjemenih ćelija uopće neoprodjeljiva, odnosno samo u toliko prodjeljiva u koliko to ukrižanje i miješanje raznih individua ili rasa sa sobom donosi, ali da na sjemenne ćelije nema nikakva uticaja život pojedinih individua, na ma u kakvim okolnostima dotična individua živila.

Tu svoju teoriju potvrđuje Vajsmann i raznim eksperimentima, među kojima je i ovaj sa bijelim miševima, kod kojih je u dvadeset generacija jedino za drugim otkrio repova, na su se pri svem tom radali uvijek miševi sa jednako dugim repom. Dakle to zadobiveno svojstvo kroz dvadeset generacija nije se moglo naslediti. No ovačovi eksperimenti i argumenti su sa biološkog gledišta uvrano jedan konsens. Da se dokazuje bespredmetnost takovih pokusa dovoljno je istaknuti moć i tendenciju regeneracije kod svih živih bića, koja kod niskih organizama ide tako daleko, da cijeli izgubljeni organi nanovo izrastu. I kod savršenijih organizama postoji jaka tendencija regeneracije i ta već štiti sjemenne ćelije od ma kakvih uticaja sličnih eksperimenata.

Protiv Vajsmannove teorije, koja stoji u opreci sa mnogim biološkim principima i činjenicama, naročito sa zakonom evolucije i sa pojavama degeneracije kod pojedinih naroda i rasa, ustali su mnogi naučnici, među ostalima naročito minhenški profesor Semon, koji je svojim logičkim i duhovitim argumentima pobio Vajsmannovu nauku. Semon dokazuje da između nasljedstva i namjeta postoji ne samo analogija, nego štaviše identičnost. Kao god što kod procesa namjeta svaki nadražaj djeluje svagrafično t. j. izazove promjenu u mozgu, koje prije nadražaja ipse postojale i koje se pri ponavljanju primarnog nadražaja mogu opet izazvati i ponoviti, tako se i svaka ćelija stavlja na svoje prvobitno indiferentno položaja prije nadražaja u trajno promijeneno stanje čim je kakav nadražaj na nju djelovao. Na tako i na sjemenne ćelije svaki nadražaj koji na njih djeluje, može

na učini „sigram“, koji alterira sjeme želiје и та alteracija sjemenih želiја дође до паразита приликом оплођавања, односно при напљеску.

И овакв престапнице Вајсманове теорије признају особинама путем наслеђа стечених својстава. Они ипак разликују урођене од наследних, урођено болести од наследних.

Наследна својства су само она, која су се показала у индивидуалном животу неколико генерација, те и наследне болести су само она, која су се појављивале код цијелог нiza предака. Урођена својства или болести су пак оне, које су или „преко сјемених желија задобивене“, или у току интраутериног развоја напесене. На пр. ако нормалан чоџек, који је произашао од потпуно нормалних родитеља односно предака, постане шизофреница и услед тога душевно оболн, од његове дјеце буде такође једно или више душевно болесно, то је болест у овом случају само пришдно наследна. У ствари пак болест је настала услед отровања сјемених желија алкохолном, због чега се из њих развила абнормална слабост централног живачног система. Болест је настала у индивидуалном животу чоџека, који потиче од здравих предака и није пренесена на потомке преко сјемених желија као наследство задобивеног својства, него услед отрова (алкохола), који је штетно дјеловао на сјемених желија дотичне индивидуе. Не ради се дакле о наследству, него о отровању плазме сјемених желија. Али кад се код порода такве индивидуе, која је произишла из сјемених желија, алкохолном отрованих, а која је касније услед тога умно оболела, појаве такође душевне болести, онда се већ може говорити о наследној болести. На тај начин признају дакле и пристапнице Вајсманове теорије, да код појединих индивидуа стечена својства у другој генерацији постају наследна. А то је са практичког гледишта потпуно довољно да се „наследност стечених својстава“ сматра као утврђена ствар.

Чињеница да извесни штетни утицаји на сјемених желија проузрокују у живном штетне последице само за извесне органе или за извесни систем у организму на пр. за живчани систем, довела је до мишљења, да у сјемених желијама постоје ограничени рајони из којих се поједини органи односно системи органа развију, да дакле из појединих, већ унапријед означених дијелова („рајона“) сјемених желија постану извесни систем и (као коштани, мишићни, живчани итд.) будући организми.

Штетљиви утицаји (болести, отрови и друго), који код једног бића штетно утичу на поједине органе, остављају „сиграле“, односно отровно дјелују на дотичне рајоне сјемених желија из

kojih će se isti organi razviti. Tako npr. alkohol kao živi otrov djeluje ne samo na živčani sistem dotične individue, nego i na dotične raione njegovih sjemenih ćelija, na kojih će se kod potomaka razviti nervni sistem. Tako se može protumačiti, da potomci alkoholnom otrovu naloženih individua pokazuju u prvom redu slabost odnosno bolesti živčanog sistema. Tako isto i potomci tuberkuloznih osoba pokazuju dispoziciju za tuberkulozno обољење dotičних органа.

3. Rasne bolesti.

Pod rasnim bolestima razumiju se one bolesti, koje se protežu u jednoj porodici kroz više generacija. Њихова најбитнија особина је насљедност т. ј. оне се преносе с кољена на кољено преко сјemenih ћелија. Насљедне (расне) болести су дакле болести сјemenih ћелија или цијеле ћелије или њених појединих дијелова (рајона).

Неки аутори праве разлику међу болестима, које су пренесене директно са родитеља односно предака на потомке и које су постале усљед било каквог штетног утицаја на сјемених ћелијах родитеља, те су се први пут ukazале код дјеча, чији су родитељи били поштеђени од dotичне болести, те их зато и не рачунају у насљедне болести, јер нису пренесене као болест родитеља на дјечу. Та разлика практичне вриједности нема, јер према томе не би могли назвати расном (насљедном) болешћу ни насљедну болест раг ехсцелпса хемофилију*) у првој генерацији кад се појави зато, јер је родитељи нијесу имали.

Практична страна расне хигијене, а то је за нас најважније, налаже нам да у насљедне болести односно насљедне мањкавости и аномалије тјелесне и душевне убрајамо све оне, које се преносе преко сјemenih ћелија на дјечу, па биле оне тим путем пренесене од већ болесних родитеља на дјечу, или настале оне усљед обољења или отровања сјemenih ћелија, дакле усљед сјemenih болести.

Та подјела, као што рекосмо, практичне важности нема, јер је резултат исти: дегенерација односно расна болест. Почетак свим тим абнормалним стањима јесте у сјemenih ћелијама, јер почињу као аномалија сјemenih ћелија. Да ли пак та аномалија сјemenih ћелија постане на тај начин што се dotично патолошко стање родитеља пренесе као задобивено својство на сјемених ћелијах, или пак на тај начин што штетни фактори утичу директно на сјемених ћелијах

*) Једно «аномално» својство крви јесте то, да се чим пазје на крви жила, уопште. То својство крви има велику биолошку важност, јер се на тај начин нпр. код онеке ласне подеране крви жила, те се сирјечи односно заустави крварења. Код насљедне болести законнаје мала крви то својство, те и најмана особито неприступачна (унутарња) ограда може да буде усљед неуспаваног крварења смртосна.

једне индивидуе, проузрокујући у њима сјемене болести, а ово опет у дегенерацију односно болест потомства, — није ријешено. Нагледа да су могућна оба ова начина.

Инструктивна је у овом питању већ споменута наследна болест хемофилија. У првој генерацији, кад се појави, родитељи болесне дјете немају ту болест. Она се показала дакле код дјете од здравих или бар привидно здравих родитеља. Шта је прави узрок хемофилија није познато. Али да узрок лежи много дубље, него што нагледа, види се по томе, што се у такој породици појави болест не код само једног дјетета, него скоро код све дјете. Узрок мора дакле дејати у самим сјеменим ћелијама родитеља и то не услед наследног својства од можда више генерација. Могућно је да се је штетни утицај вршио кроз више генерација, те се је дегенеративни процес све више потенцирао, док се није у једној генерацији етаблирао у виду једног довољно израженог патолошког стања, у овом случају, хемофилије.

Једна занимљива чињеница код хемофилије је та, да се појављује само код мушког потомства. Женска дјеца остају поштеђена од овог патолошког стања, али мушки потомци од оваких женских, у чијој породици влада ова болест су опет хемофили. Та појава јасно илустрира, да се наследне болести преносе преко сјемених ћелија и да носиоци истих могу бити од болести поштеђени. Та се појава опажа и код патолошког стања «вишепрстости» (кад се на једном екстремитету покаже више од пет прстију).

Као што смо у прошлој глави расправили једно важно питање: да ли су код појединих индивидуа задобивена својства наследна, тако настаје и овдје питање јесу ли задобивене болести код појединих индивидуа наследне. Искуство учи да такве болести нпр. запаљење плућа или каква бубрежна болест нису као такве наследне. Тај факат могао би се употребити као аргумент против теорије о наследству задобивених својстава. Тако буквално схватање не одговара у опће правој садржини теорије о наследству задобивених својстава. Ми смо у прошлој глави видели да задобивена својства дјелују као надражаји, да остављају «енграме» у сјеменим ћелијама, који резултирају извесне промјене при наслеђу. Такве промјене могу се у току генерација сумирати односно потенцирати док се у једној генерацији не етаблирају у извесном облику. Тако и разне болести, које поједине индивидуе претметну, утичу штетно на цијелн организам те и на сјемене ћелије, остављају на њима извесне утиске, који се испољавају у облику диспозиције за дотичне болести.

Диспозиција је важан фактор у расној хигијени, јер је наследна и прилично распрострањена. И ако се не може сматрати као

болест, ипак престава једну патолошку равну особину, која је од велике штете по здравље и отпорну снагу једног народа. Нарочито долази у обзир диспозиција код туберкулозе.

Туберкулоза као таква није наследна односно расна болест т.ј. сама болест не прелази са родитеља на дјецу, али потомци туберкулозних предака наслиједе извјесну наклоност (диспозицију) за туберкулозно обољење, те су у много јачој мјери примљиви за инфекцију туберкулозним бацилима, него ли индивидуе, које не потичу од туберкулозних предака односно од предака са туберкулозном диспозицијом. Туберкулоза припада међу расним болестима засебно мјесто, јер строго узевши није расна болест, али се са практичног гледишта мора споменути код расних болести, јер је туберкулозна диспозиција наследна патолошка расна особина.

Осим туберкулозе и код многих других болести је диспозиција наследна тако нпр. код претилости, шећерне болести и улога. У расне болести спадају још осим већ споменуте хемофилије рахитис, кратковидост и неке аномалије као шестопрстост. Осим тога психички дефекти, разне душевне болести, етичка дегенерација и склоност алачњивству.

Од велике је важности по нацију осим изразитих расних болести она особина тјелесна, позната под именом слабе конституције (грађе) потенцирање до конституционалних болести (нпр. скрофулозе). Грацилна коштана грађа, неразвијена, суптилна мускулатура, танка, провидна кожа, бледоћа, ошћа тјелесна слабост, изразвијеност, крхљавост, слаба отпорна снага наспрам спољашњим шкољљивим утицајима. Све су то знаци слабе конституције, знаци тјелесне дегенерације. Поред тјелесне спадају овамо и знаци душевне дегенерације: смањивање душевних способности (ограниченост, плувањост), хистерија и неурастенија, психичке аномалије све до душевних болести, етички дефекти од моралне настраности па до наклоности алачњивству. Сва та абнормална стања тјелесна и душевна јесу изразито наследна. Та слаба, мањкава грађа тјелесна и душевна штети јако нацију, јер јој смањује њену тјелесну и душевну способност за напредак и борбу у утакмици са другим народима.

Већ смо споменули да акутно инфекциозне болести нису наследне, али да по свој прилици имају извјесног утицаја на сјемене ћелије. То се нарочито може тврдити код оних болести, код којих се у дјетином организму развијају извјесни отрови (токсини), који циркулирају на сјемене ћелије. Осим акутних инфекциозних болести утичу штетно на сјемене ћелије и друге болести, код којих као производ дјетиње болести циркулира у тијелу родитеља каква отровна материја тако нпр. код бубрежних болести, иктеруса (жутице) струме (душе), а нарочито пак код туберкулозе и сифилиса.

Директна инфекција сјемених ћелија је додуше могућа, али тако ријетка, да практично не долази у обзир.

Осим отрова, које проузрокују равне болести има још и других отрова, који циркулирају у организму човјечјем, а које уноси сам човјек у своје тијело уживањем равних отровних материја. Ти отрови циркулирају у организму човјечјем те отровно дјелују не само на сам организм дотичне индивидуе, него и на њене сјемених ћелије, те проузрокују аномалије сјемених ћелија, а кроз то равне расне болести, расну дегенерацију. На првом мјесту од тих отрова стоји алкохол.

Један од највећих непријатеља данашњег људског друштва је нације алкохол. Алкохолно питање захтијева посебну обраду, зато ћемо се овдје строго ограничити на нашу тему т. ј. у колико алкохол стоји у вези са расним болестима односно расном дегенерацијом.

Утврђено је да је алкохол живчани отров, т. ј. да има особиту склоност да утиче на нервни систем, а нарочито на мозак и мождане ганглије. Као течни отров, кад се унесе у човјечји организм у довољном квантуму, циркулира по цијелом тијелу, кроз сваку ћелију његову, те на тај начин допре и до сјемених ћелија. Ми смо већ прије споменули да се сјеменим ћелијама развијају партије, из којих ће се поједини системи развити, да је дакле у сјеменим ћелијама предодначено из којих ће се партија развити касније нпр. живчани систем. Алкохол као нервни отров не само да утиче на живчани систем дотичне особе која се њиме трује, него утиче отровно и на сјемених ћелије те особе нарочито пак на оне партије сјемених ћелија из којих ће се живчани систем развити. Шта више алкохол утиче јаче на сјемених ћелије, него ли на мозак носилаца сјемених ћелија, јер су оне много осјетљивије, много вежњије. Тиме постаје разумљиво, да пијанице родитељи могу рађати болесну дјецу, а да сами услед алкохола не оболе.

Већ смо споменули да патолошка стања које проузрокује алкохол код потомака у првој генерацији настају услед директног утицаја на сјемених ћелије дакле услед отровања односно услед проузроковане болести сјемених ћелија. Али у каснијим генерацијама прелази дотична болест или дотично патолошко стање на потомке као наследно, дакле и онда ако је и престао отровни утицај алкохола на сјемених ћелије.

Најблжа последица алкохолног отровања сјемених ћелија јесте смањивање душевних способности код потомства. У другом правцу последице алкохолног отровања сјемених ћелија показују се у етичким дефектима од обичних настраности у карактеру и темпераменту до склоности к вичности и сексуалној перверзији.

У травак реду су живцине и душевне болести он неурастеније, истерије и епилепсије до тешких психичких дефеката. Све је то доказано огромним статистичким материјалом.

Осим алкохола долазе у обзир и други отрови, који се уносе у човјечије организме нарочито данас тако раширеним уживањем дукана. Интоксикација дуканом има јамачно шкљодљиви утицај, него ли што се обичне мисли. На жалост ово питање још је врло мало испитано.

На крају ћемо споменути још да каквој наслједној афекцији може да буде узроком и то, што се очево и материно сјеме не „по-дуларују“, нескладно се допуњују. У томе јамачно и лежи смисао и значај инстинкта наклоности симпатије међу појединим особама равноликим спљодом.

Из свега до сад изложеног видели смо да разноврсни штетни утицаји било на сјемене ћелије, било на носиоце њихове проузрокују дегенерацију односно обољење потомака. Кад једна породица или цијели један народ западе у такве прилике, у којима је изложен тим равним шкљодљивим утицајима, појави се код њих породична односно расна дегенерација. Но овдје морамо истаћи да тај дегенеративни процес, који доводи до расних патолошких стања односно болести не иде ипак тако брзо ни тако лако, већ и због тога што су сјемене ћелије донекле заштићене од разних утицаја у организму, т. ј. нису тако изложене равним утицајима као што су друге ћелије. Мали квантум каквог отрова, који је допро у организам не доспјеје одмах и у сјемене ћелије. Зависи много од врсте и концентрације отрова као и од трајања утицаја хоће ли отров дјеловати и на сјемене ћелије. Ми смо већ видели да се навјесна патолошка стања и расне болести тек у току генерација, претпостављајући увијек шкљодљиве утицаје, потпуно развију и манифестирају. То је свакако важно за човјечанство, јер би се у противном случају поједине расне болести и расне мањкавости много брже шириле и тиме и дотична раса много брже пропадала.

Размотривши расне болести и друга расна патолошка стања односно аномалије као и узроке који их производе, можемо прећи на спрјечавање и сузбијање тих расних патолошких појава, а то је на расну хигијену.

Др. Урош Круљ.

Штап национализам.

Имамо ујач обичај, да све наше недаће свалјемо на факторе који су изван нас и изнад наше снаге. Имамо стереотипних израза којима правимо своје националне мане и личне грешке пред осјећањем јавне и моралне одговорности нијесмо кадри да